

برگشته اند بنده استدعا دارم که بعد از این سئوالاتی که از وزیر امور خارجه میشود زودتر بیایند و جواب بگویند و پس از انقضای مدت سئوال حاضر برای جواب بشوند .

وزیر امور خارجه - اولاً دوماه نیست که اینمده قشون بحری انگلیس در بندر لنکه وارد شده است و مدتی نیست که وارد شده بودند و دیگر اینکه بنده کراً در این مجلس عرض کردم که مقصود از این سئوال نه این است که وزیر بیاید بگوید که اقدامات مقتضیه در این باب شده است و مجلس اکتفا به لفظ اقدامات مقتضیه نخواهد کرد مقصود این است که یک سئوالی که می کند به آن غایب و باید منتظر باشد که وزیر رفع آن غایب را کرده باشد و بنده هم اگر یک چند روزی طول می دهم سئوالات مجلس را برای این است که می خواهم اقدام را کامل کنم و نتیجه حاصل کنم و بیایم آن نتیجه را در اینجا عرض کنم و باینجهه است که یکی دو مسئله فاض است که هنوز نتوانسته ام نتیجه حسنه اقدامات خودم را بگویم محترم عرض کنم و عاقبتش همان اقدامات صحیحه است و نتایج حسنه خواهد داد والا غیر از آن دو مسئله همیشه بنده جواب سئوالات را داده و در مطالب وارد اقدامات فوری کرده ام و خوشبختانه نتیجه حسنه گرفته ام .

نایب رئیس - دستور جلسه آتیه شور و درویم امتیاز تلاش و کوشش کوه زر - راپورت شعبه اول راجع بنمایند ارمانه راپورت کمیسیون بودجه در باب مقرری آقایان سردار و سالار ملی ایضا راپورت کمیسیون بودجه در باب ورثه حسام الاسلام نماینده خراسان .

کاشف - در این موقع که تلگرافی از سردار ارفع و صولت الدوله خوانده شد بنده خیلی از رفتارهایی که در دوره استبداد صغیر از این سرداران خصوصاً سردار ارفع اطلاع دارم لازم است که اظهار تشکر از هر دوی ایشان بکنم خصوصاً از آقای سردار ارفع که در آن موقع خیلی اقدامات و همه قسم همراهی که مخصوصاً بنده در آن وقت آنجا بوده و دیده ام کرده اند و مخصوصاً ملت باید تشکر از این دونفر داشته باشند و اگر از مجاهد بیشتر اقدام نکرده باشند بهیچوجه کمتر هم نیستند و همه قسم باید اظهار تشکر از این قسم سردارها بشود . مجلس یکساعت و نیم از شب گذشته ختم شد .

جلسه ۱۸۱

صورت مشروح روز شنبه ۲۳ شهر

ذی القعدة الحرام

مجلس یکساعت و نیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای ذکا الملک تشکیل شد صورت مجلس روز پنجشنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود غائبین جلسه قبل :

حاج فاتح الملک - سیه دار اعظم - بدون اجازه غائب حاج وکیل الرعایا با اجازه غائب .

حاج سید نصرالله - متین السلطنه - آقای میرزا ابراهیم خان - آقای میرزا مرتضی قلیخان مستشار الدوله - ممتاز الدوله - وحید الملک - معاضد السلطنه - معزز الملک - آقای سید حسین اردبیلی - افتخار الواعظین - آدینه محمدخان -

دهخدا - لواء الدوله بموقع حاضر نشدند . وکیل التجار مریض بودند .

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی اگر هست بفرمائید .

معزز الملک - در صورت مجلس بنده و یک عده دیگری را نوشته اند که بموقع مقرر حاضر نشده اند و آنچه راجع است بشخص بنده این است که مخصوصاً روز پنجشنبه بنده یکساعت و نیم در اطاق تنفس بودم نمی دانم چه شد که اینطور اشتباه شده است عجب تر اینکه وقتی که من آمدم از هیئت رئیسه هیچکس حاضر نشده بود از این ترتیب معلوم میشود که یکقاعده کلی که مراعات شود مجری نیست .

رئیس - آنهایی هم که از هیئت رئیسه دیر آمده اند نوشته شده است .

آقای میرزا مرتضی قلیخان - اینجانب نوشته اند جزو غائبین سر وقت آقای حاج سید نصرالله و آقای متین السلطنه و آقای میرزا ابراهیمخان و بنده را نوشته اند در صورتیکه آن روز هر چهار نفرمان حاضر بودیم و رفته بودیم برای انجام کاریکه بجهت خود مجلس بود و در خدمت خود آقای رئیس مراجعت کردیم معذالک ما را نیکساعت غائب نوشته اند خوب است این مطالب را از روی تحقیق رسیدگی نمایند که اشخاصی که با اجازه و بجهت کار مخصوص مجلس میروند جزو غائبین بی اجازه محسوب ندارند .

آقا سید حسین اردبیلی - بنده مدتی قبل از تشکیل مجلس حاضر بودم معذالک نوشته اند که بموقع مقرر حاضر نشده ام .

ارباب کیخسرو - اینکه آقایان میفرمایند که با اجازه غائب بودند بنده خودم هم اطلاع دارم ولی وقتی صورت حضور و غیاب از اداره مباشرت بهیئت رئیسه میروم خوب است هیئت رئیسه ملاحظاتی خودشان را بکنند و اشخاصی را که با اجازه بوده اند بنویسند که از این باب ایرادی بر اداره مباشرت متوجه نباشد .

(در این موقع کابینه وزراء آمدند)

افتخار الواعظین - بنده بجهت مندرجات نمره (۷) روزنامه برق از آقای رئیس الوزرا چند روز قبل استبضاحی کردم حالا امروز در روزنامه ایران می خوانم که از طرف وزارت عدلیه ایشان جلب به محاکمه شده اند و در وقتی که از طرف اداره مدعی العمومی با ایشان مشغول محاکمه بوده اند ایشان بعضی چیزها اظهار داشته اند من جمله گفته اند روح ملت ایران از شما خبر ندارد و هیئت جامعه ایرانیان چگونه می توانند شمار او کیل بدانند؟ - بنده می خواهم اینجا بایک صدای رسای بلند عرض کنم که هموم ایرانیان و تمام داخله و خارجه بدانند که روزنامه برق عبارت از یک اداره نیست که چند مخبر و مدیر و دبیر آنجا نشسته باشند و افکار عامه ملت ایران را در آنجا درج کنند بلکه اداره روزنامه برق عبارت از یک جوان هیجده ساله ایست که آنجای نشیند و بر حسب افکار خودش که معلل باغراض است که بنده

می توانم ثابت بکنم بر میدارد این مطلب را می نویسد دیگر اینکه اینجا می نویسد که می گویند و کلانی درست کرده اند و مجلس ترتیب داده اند بنده معنی این را نمی دانم که مقصود چیست و راجع به کیست اگر مقصودش این است که ملت ایران بعد از چهارده ماه زدی و خود فدا کردن و جان و مال و کلانی انتخاب نموده اند و مجلس شورای ملی افتتاح کردند که این ترتیب عین طریقه دنیا است که هیئت جمع شده و و کلاً انتخاب مینمایند و منتخبین مجتمع شده مجلس شورای ملی را افتتاح مینمایند و اگر مرادشان از این « و کلاً درست کردن » جمع دیگری است که نشسته اند و وکیل انتخاب کرده اند و مجلس تشکیل نمودند که آن را هم خوب است ما بفهمیم و بنده عرض میکنم وقتی یک اعتبار نامه و کیلی بیاید اینجا میروم بشعبه با بودن آن اعتبار نامه شعبه اندا وارد مذاکره در آن اعتبارنامه نمیشود مگر پس از اینکه صورت مجلس انتخابات آنولایت را بتوسط وزارت داخله بخوانند و انتخابات راجل و بگذارد و بعد از آنی که قانون انتخابات را ماده بماده مطالعه کرد و آن انتخاب و اعتبار را شورای ملی در منتهای صحت دید راپورت میدهد و مجلس صحت انتخاب و نمایندگی آن وکیل را تصدیق مینماید پس از آنکه مجلس شورای ملی درباره انتخابات اینقدر سخت گیری بکنند بنده می خواهم بدانم یک بچه هفده ساله چگونه در محکمه می نشیند و میگوید روح ملت ایران از وکالت شما خبر ندارد و محکمه هم می شنود و بنده منتظرم به بینم اقدامات هیئت وزرا درباره او چیست و وزارت عدلیه و محاکم عدلیه در او چه محاکمه خواهند کرد و اگر بعضی از رفقای او با او هم دست هستند و در وقت محاکمه می آیند در محکمه و با او همراهی میکنند و این بوشرفی را که نسبت بمقام ملت ایران کرده اند محکمه توانست جبران کند و توانست او را محکوم قرار بدهند بنده هم ساکت خواهم شد و اگر محکوم نشد و محکمه نتوانست ثابت کند که انتخاب نمایندگان بیک شکل غیر قانونی نبوده است تکلیف خودمان را خواهیم دانست و بنده الان از کابینه وزرا سئوال میکنم که کی حاضر میشوند برای جواب استبضاح .

وزیر عدلیه - در این قضیه روزنامه برق بقدریکه آقایان و کلامتاسفند وزرا بیشتر متأسفند و در فکر اقدامات و انجام مقصود هستند و لکن مسلم است که وزارت عدلیه و محاکم ناچار است که بترتیب قانونی وارد محاکمه شود و در اول ساعتی که این مسئله را اظهار و پیشنهاد کردند در هیئت وزرا مذاکره شد و از طرف وزارت معارف و علوم و اداره مدعی العموم هم اظهار کردند بالخصوص خود بنده که آنساعت در تلگرافخانه در خدمت آقایان وزراء بودم معاون مدعی العموم را خواستم و تاکیدات لازمه کردیم در اینباب بدون فوت وقت اقدامات مجدانه خودشان را بکنند و مطابق قانون انطباعات محاکمه را بانجام رسانند آنها هم مشغول محاکمه شدند باینکار امروز هم بالخصوص صبحی که بنده بعد از رفتن پرسیدم چون یک چیزی شنیده بودم که گفتند بعضی ها بطور نامناسبی رفتار کرده اند

مخصوصاً هم معاون اداره مدعی‌الجموم و هم رئیس محکمه و هم مفتش را خواستم و تا کیدات کردم که ناچار در این مسئله بدون فوت وقت و بدون اینکه از رهایت قانون انطباعات و رعایت نظم و ترتیب ذره‌ای فر و گذاشت نمایم با کمال سختی او را معاکمه کرده و در ظرف امروز و فردا انجام بدهند و حتی ببینند گفتند که رئیس محکمه ناخوش است و فرار بیکشنبه گذاشته اند بنده تا کید کردم که رئیس محکمه بالفرض که ناخوش شده یکی دیگر از رؤسای آنجا را معین بکنند که در ظرف این یک هفته اینکار تمام شود و چنانچه عرض کردم همان حالتی که برای آقایان و کلا هست و از این مسئله متأسفند هیئت وزراء پیش از آن متأسفند ولی این کار را یا باید بترتیب قانونی انجام داد یا اینکه خود بنده که وزیر عدلیه هستم بگویم بروید ببینید اگر اینطور باشد که باید در مجلس شورا بگوئید که مجری بدارم .

[گفته شد کسی این را نمیگوید]

پس اگر اینطور نیست که باید بترتیبانی که در قانون مقرر است عمل شود این کار بانجام رسد و چنانچه اظهار کردم بعضی از آقایان و کلا که محکمه علنی است در کمال صحت می توانند بکنند را آنجا بفرستند و از طرف آقایان روزنامه نویسا هم فرستاده بودند که مذاکراتی را که میشود بنویسند بنده هم مراقب هستم که اگر نواقصی باشد فروگذار نشود و اگر لازم بدانند چون معاکمه علنی است ممکن است بکنند را در آنجا بگذارند که تفتیش بکنند و اگر دیدند که واقفاً طرف دیگری با ملاحظه با فروگذاری میشود جلو گیری بکنند و الا این یک امری نیست که بتوانند هیئت وزراء یا وزارت عدلیه یا یک هیئتی که برای رسیدگی باین کار معین شده اند و در این کار خودداری کنند برای اینکه اگر یک امری واقع شود که به مجلس شورای ملی بر بخورد ناچار بشمام ایران بر خورده است لکن بترتیب قانونی باید بگذرد و البته قانونی را که در این باب مجلس شورای ملی وضع نموده خودشان مجری خواهند داشت و بنده باندازه ای که بتوانم نخواهم گذاشت در این باب فرو گذاری بشود نهایت اهتمام را دارم و اطمینان میدهم و امیدوارم که قریباً نتیجه آنرا بر عرض مجلس برسانم .

حاج سید ابراهیم - بنده عرض میکنم که مجلس هیچ تأسفی ندارد بجهت اینکه قول یک بیجه بیجده ساله یا چهار نفر اشخاصی که معلوم نیست از روی چه مأخذی در یک جا جمع میشوند و الفاظ و عباراتی میگویند که این افکار ملت ایران است خود ملت آنرا حاکی از افکار خود نمیدانند بجهت اینکه از ملت ایران شاید صدی پنجاه در طهران نباشد و آنها منحصراً باین چند نفر مفرض نیست و از یکصد و بیست و پنج نفر نماینده ملت ایران ده یا نوزده نفرش از مرکز است و مابقی ملت ایران در اطراف جمع شده اند و با کمال اشتیاق این و کلام را معین کرده اند در این حرف که یک همچو آدی بردارد بنویسد خاطر آقای وزیر را مسبوق میکنم که تأسفی نیست فقط چیزیکه هست اینستکه بعضی وکالت جزئیکه واقع میشود اگر از آنها جلو گیری نشود شاید

مفاسد دیگری بروز کند .
ازی تحت الرماد و میضار و اوشک ان یکون لهاضرام این است که اگر یک قدری جلو گیری نشود اسباب زحمت خواهد شد اما در باب معاکمه این شخص بنده معاکمه او را قانونی نمیدانم که این مدیر است یاسر دبیر است اگر مدیر است در قانون انطباعات کجا نوشته شده است که مدیر میتواند بیجده ساله باشد خود این سید ضیاء که روزنامه مینویسد و وزیرش مینویسد مدیر مسئول سید ضیاء اصلاً نباید مدیر مسئول واقع شود برای اینکه من مدیر روزنامه را در قانون انطباعات سی ساله معین میکنند و کمتر از آن سن کسی نمیتواند مدیر مسئول باشد علاوه بر این روزنامه نویسهائی که توهین به هیئت دولت می کنند خودشان محکوم هستند دیگر معاکمه نمیدانم برای چه بوده است مثلاً در قانون اسلام اگر کسی العیاذ بالله به بیغیر بد بگوید یا منکر احکام ضروری شود کافر است دیگر معاکمه ندارد اینجام پس از آنکه یک نفری صریح به هیئت رسمی دولت به هیئت جامعه دولت ملت توهین کند بدون جواز قانون و بدون اینکه قانون باو اجازه داده باشد که کلمه روی کاغذ بنویسد و چاپ کند و بعد از آن با کمال هتاک بیاید در یک مقام رسمی که وزارت عدلیه است این قسم کلمات را بگوید دیگر همچو آدمی معاکمه لازم ندارد و نمیدانم آقای وزیر چه ترتیبانی را میخواهد مراعات بکنند که شروع معاکمه او کرده اند و بنده عرض میکنم یک نفر جوان بیجده ساله اولاً نباید مدیر واقع شود و نباید روزنامه بنویسد خواه این کار یک جزائی داشت که اگر مجرم میشد بآنجاها نمی کشید و این قسم مفاسد بر آن مترتب نمیشد و حالا هم چنانچه عرض کردم باوجود این عبارتیکه بنده در روزنامه (ایران نو) دیدم اورا مستحق مجازات میدانم و هیچ محتاج به معاکمه جدید و تازه نیست و وزارت عدلیه باید اهمیت ندهد بیک همچو چیزی که اگر جلو گیری نشود شاید کلی شود و الا مجلس شورای ملی امیبتی بیک چیز جزئی که از یک بیجه (۱۸) ساله که شاید تصور در عقلش باشد صادر نمیشود میدهد .

آقامیرزا ابراهیم خان - بنده واقف از طرف تمام مطبوعات دنیای متدین اظهار شرمندگی میکنم از مطبوعات ایران و از این بدبختی که دچار ملت ایران شده است از اثر قلم این نگارنده گانی که به هیچوجه من الوجوه رعایت مناسبات وطنی و حقوق ملی و اساسی یک مملکتی را نمیکند و باز میخواهم در این مقام مقدس اظهار تأسف کنم از اینکه آن فاعلیتی را که منتظر هستیم برای هیئت محترم کابینه در چه حالتی باید مشاهده بکنیم که در یک موقعیکه حقوق ثابت یک ملت در مقام تزلزل باشد که در موقع آن اثر بیکه تاکنون تمام اهل این مملکت و عقلای این مملکت منتظر بودند از نتایج روز نامجات دیده باشند بدبختانه سوء اثر کرده و بهیچوجه من الوجوه آن روشن شدن افکار عامه آن ترقی مملکت آن پیشرفت اساسی تجدید و تمالی که بایستی از آثار قلم این نگارنده گان مترتب شده باشد بهیچوجه من الوجوه ندیدیم برعکس یک اثرات بدی را مشاهده کرده چهار ضررهای فوق العاده شدید حالاً بهیچوجه نمی خواستم بر مردم و مراجعه کنم بآن عبارت زشت ناگوار بیکه با آن

شهادت می خواهم از مستمعین که بفرمایند چه مقاله ایست از این مقاله مجمل تر چگونگی می توان با وجود ثبت اوراق و دفاتر اداره مباشرت که بیش از سه هزار و شصده هفتصد تومان خرج نشده است بردارد بنویسد شش هزار هفت هزار تومان خرج شده است چگونگی میشود چهار عراده توبی را که مجاهدین در موقع فتح آوردند اینجا خود مردم خواهش کردند که این توبیا برای نمایش در مجلس باشد مینویسد که مجلس توبیخانه و قورخانه بنا کرده است بنده سؤال میکنم که چگونه میشود این را قبول کرد و خجالت میکنم از اینکه مکرر بکنم چیز هائیراً هم که بعد نوشته است این ماده میگوید صاحب یکچنین مجه ولاتی از یکماه الی یکسال باید حبس باشد در ماده دیگر میگوید مقالات مضره بذهب و عقیده اسلامیه هر کس در روزنامه یا اوراق دیگر درج کند از ده تومان الی سیصد تومان مجانی دادنی خواهد بود روزنامه یا ورقه مذکوره اگر مستمر باشد از یکماه الی ۲ سال توقیف خواهد شد پس ما باید منتظر شویم که العیاذ بالله یک شکر یک الحادی بنوات مقدسه به اولیاء طاهرین صلوات الله علیهم اجمعین بنویسند آنوقت ما بگوئیم اینها مضر است به اخلاق و عادات اسلامی وقتی که بردارند مقالاتی را که بموجب این مواد و اصول قانون اساسی که بحضور مبارک عرض کردم بنده بهیچوجه من الوجوه لازم نمیدانم که در حق نویسنده یک چنین لایحه معاکمه شود و کمال قصور را باحرمت هر چه تمامتر نسبت میدهم بآن نظرها که یک همچو شخصی را مطلق بگذارند تا اینکه برای خودش یک ایادی خبیثه تهیه کند و آنها را در معاکمه دور خود جمع کند و بخواد که بمطالع و حقه بازی توهین از مقامات عالی کرده باشد و در این موقع غنیمت میدانم که عرض بکنم حضور آقای وزیر عدلیه که رؤسای محاکمه عدلیه ما آن طور بیکه باید احترام مقام محکمه را مرقع معاکمه نگاهدارند نگاه نمیدارند و آنطور بیکه باید مراعات کنند و مراقب اشخاصی که جزء تماشاچی و جزو متصفین هستند نمی باشد هر کس را که از اراضی بیرون بیاید راه میدهند و هر بی ادبی را در آنجا میبندند همین محکمه است که اگر وقتی بنا شود در مقام یک نفر وکیل یا یک نفر وزیر حکم خواهد داد .

وزیر عدلیه - بنده امیدوارم که اینها کراتی را که میکنم در این موضوع دایل دفاع روزنامه برق نباشد اما چون ناچارم بعضی مسائل را جواب عرض کنم این است که باز عرض میکنم اگر چه آقای حاجی سید ابراهیم فرمودند متأسف نیست لکن بنده عرض میکنم که متأسفم و عرض میکنم که وزارت عدلیه فیراز اداره نظمی است نظمی میتواند بکنند را بگیرد حبس کند و بعد اطلاع بدهد که رسیدگی کنند لکن وزارت عدلیه یک اداره قانونی است اگر میخواهد عدلیه را عدلیه یک اداره قانونی است نزد عدلیه وزیر و وکیل و غیر ایشان تفاوتی ندارد و حالا اگر میفرمائید که معاکمه نشود الا بفرمائید و برای بدید که فوراً بدهم او را حبس کنند و اگر شما وکلای مجلس قانع میشوید باینکه روزنامه برق توقیف شود که آن هم اهمیت ندارد اما بنده تصور میکنم که باین قدر بی قانون نیستید و میخواهید که این یک مجازاتی بشود این حکم را باید دفاع کی بکنند بنده حکم بکنم

که قضای نیستم که آنوقت خواهند گفت استبداد شد تفاوت نمیکند استبداد در هر موضوعی استبداد است و صدای مردم بلند خواهد شد پس برای اینکه خطا خیانت او را ثابت کرده باشند جز اینکه معاکمه کنند و بعد بمجازات برسد چاره ندارد حالا اگر این را میخواهد بیخود نمایند بگوئید بکنند اگر مقصودتان این است که بنده بکنم و وزیر عدلیه هستم و کار وزیر عدلیه نظارت است باید مراقب باشم و به بینم و حالا اگر غلطی واقع شد جبران کنم والا اینکه در کار بیکه ناتمام است میخواهم اقدام کنم از وظیفه بنده خارج است و تمام تصدیق خواهد فرمود خارج است ولی از مجازات قانونی او هیچ فرو گذار نمیکند و مجازات قانونی او فقط این نیست که بگویند روزنامه (برق) را ننویسد بلکه مجازات او این است که محکوم بجریمه و حبس شود بآن ترتیبانی که در قانون انطباعات برای نوشتن بیکه و چو مقاله سوئی نسبت بیک همچو مقام مقدس مقرر است و این جزبمعاکمه چاره دیگر ندارد و امیدواریم که این نتیجه هم حاصل شود و تمام آقایان هم واقفاً استرضایشان حاصل شود یعنی استرضای آقایان در واقع استرضای تمام ملت ایران است برای اینکه وقتی که سکتای مجلس بر بخورد بتمام ملت ایران خورده است و این ترضیه هم طوری نیست که فرو گذار شده باشد یا قابل فرو گذار شدن باشد آیا این را هم نباید گفت که نباید معاکمه کرد بنده نمی فهمم اگر نباید معاکمه کرد که آن کار نظمی است اگر باید معاکمه کرد که مشغولند و نتیجه مطلوب هم حاصل خواهد شد و مراقب هم هستم که فرو گذاری نشود چنانچه عرض کردم در باب فی الجمله رفتار ناشایستی که شده بود امروز صبح شنیدم مخصوصاً فرستادم و خواستم در کمال شدت مواخذه و تا کید کردم که مراقب باشند بی ترتیبی در آنجا واقع نشود اما در باب خود وزارت عدلیه که حالا مذاکره فرموده آن را بنده خیلی عرض دارم که امروز چون وقت کم است و مطالب دیگری هم هست آن عرایض خودم را بعد عرض میکنم وزارت عدلیه با این ترتیبانی که دارد قابل کمال دقت است و بنده عرض میکنم و کراف هم نیست که اگر اوقات این مجلس تا بحال فقط صرف ترتیب و تدوین قوانین وزارت عدلیه و تکمیل نواقص میشد باز مجلس کار فوق العاده نکرده بود چطور می توانید شما از یک عدلیه شما که نه یک نظامنامه داخلی دارد نه یک قوانین معینه و ترتیب مسلمة دارد چند نفری در آنجا نشسته اند قوانین و ترتیب معینی بدون یک معاکمه معاکمه میکنند اگر انسان بخواد بآنها بگوید راه کار اینطور نیست باید یک قراری داد شاید فریاد واقانونا بلند شود که وزیر عدلیه می خواهد این را بردارد در صورتیکه هیچکدام از آنها نیست و کار را هم اینقدر نباید راجع باشخاص کرد باید راجع کرد بنواقص نداشتن قانون شما کدام قانون را در این مدت بوزارت عدلیه داده اید فقط یک چند قانونی که مشیرالدوله در زمان وزارت خودشان چاپ کرده اند و بطور موقتی در دست مردم است لکن در آن هم بقدری نسخ کرده اند و تصرفات نموده اند که شاید بعضی از آن باقی باشد و بنده باز عرض میکنم و حلب میکنم نظر نمایندگان محترم را باینکه

اگر سعادت ملت خودتان را می خواهید چاره ندارید مگر اینکه توجه کنید باصلاحات وزارت عدلیه و ترتیب قوانین آن وزارتخانه والا الان صریح بشما عرض میکنم که عدلیه شما خراب است عدلیه شما معاکم ندارد عدلیه شما اداراتش تا صبیح است عدلیه شما حالش معلوم نیست این راه هم تصور نکنید که اینها راجع باشخاص است شیر راجع باشخاص نیست اگر با این ترتیب یک دسته دیگری را هم بیارید همین است باید قواعد آنرا درست کرد قوانین آنرا مرتب نمود تا بتوان نتیجه ای را که منتظرید بدست آورد والا اینها منجر می شود بشتر از این اساس و بدبختانه نه این تنفر عامه از اوضاع عدلیه رفته رفته راجع می شود بمجلس شورای ملی برای اینکه این مشروطیت یک ظاهری دارد آن مجلس است و یک باطنی دارد که وزارت عدلیه است و وقتی که نفرت از عدلیه حاصل شد از مجلس بلکه از تمام ادارات نفرت حاصل خواهد شد و بنده عجزالتاً چیزی را که در آنجا لازم دیدم که فوراً باید تشکیل شود این بود که مجلس در همانجا تشکیل دادم بجهت ترتیب نظامنامه داخلی و وصول معاکمه و بعضی پروگرام هائیکه لازم است بجهت تشکیل معاکم و آنرا هم بطور موقت تا وقتی که قانون دائمی آن از مجلس شورای ملی بگذرد و حالا یک چندی است که مشغولیم و در مجلسی که چند نفر از علماء و چند نفر اشخاص که بصیر و عالم بترتیبات اداری هستند هفته سه روز در آن مخصوص مذاکره میکنم بلکه یک دستور العمل موقتی برای وزارت عدلیه ترتیب داده باشیم ولیکن بایستی مجلس شورای ملی چنانچه بیضمی از آقایان هم جدا گانه عرض کردم که مجلس بکنیم از قضاوت و چند نفر از اشخاص قانون دان جدیدمان را که تصویب بکنید یک نفر هم از مجلس شورای ملی که صاحب هر دو جنبه باشند که بشنوند و بسنجند و ورزش بدهند و قوانینی را که لازم و متناسب بترتیبات مشروع باشد تا چند روز دیگر مرتب کنیم و رواج بدیم تا بتدریج قوانین دائمی آن از مجلس بگذرد که در واقع ورزشش از آنجا بشود و اگر بخواهند که این کمک را هم با وزیر عدلیه نکنند معتزانه ولی عرض می کنم که بواسطه این مشروطیت اقلاً یک اسباب آسایش باید برای عموم فراهم شده باشد اگر یک کسی یک کاسیاهی داشته باشد و اسمش را بگذارد الماس باید از او توقم همه قسم کاری را داشته باشد که اسمش الماس است پس اگر آسایش عموم را می خواهید بایستی واقفاً این عدلیه را بسازید قانونش دست شماست ترتیبش دست دولت است باید باتفاق هم دیگر کار کرد والا این عدلیه عدلیه نیست که شما و بنده بتوانیم از آن روصفیدی داشته باشیم .

آر پاپ کیخسرو - اولاً در جواب آقای وزیر عدلیه عرض میکنم بهتر آن بود نواقص قانونی وزارت عدلیه را که در اینجا بزبان بیان فرمودند بصورت لایحه قانونی نوشته از نظر هیئت وزراء گذرانده بمجلس پیشنهاد کنند تا مجلس در آن باب مشاوره نموده صورت قانونی دهد و همچنان اگر وزیر عدلیه نظام نامه داخلی ندارد قصور از خود وزراء است .

انیا در مسئله روزنامه برق اگر چه در دو نمره آن خطاب پهنه بود ولی چون در ضمن آن خطابها ایرادی پهنه وارد نبود و ضمناً هم نزد خدا و وجدان خود و ملت روسفید هستم که بقدر قوه خود نسبت باین اساس مقدس و ملت در دل سوزی و خدمتگذاری فرودگذاشتی نکرده‌ام بهیچوجه خود را طرف اعتراض بق و غیره نمی‌دانم چنانکه در جواب رئیس اداره مدعی العموم هم اظهار داشتیم ابدأ از باب بنده در محکمه نگارنده برق راطرف معارضه فرارندند و از آقایان نمایندگان هم استفاده دارم هر ایرادی می‌خواهند بر روزنامه برق وارد بیاورند خارج از آن نظر باشد که آن روز نامه نسبت بمن چیزی نوشته است یکی اینکه آقای وزیر عدلیه اظهار داشتند باید قانوناً محاکمه شود و نباید نمایندگان تقاضای محکومیت خارج از قانون نمایند مسلم است هیچگاه هیچ نماینده‌ای که خود مقنن قانون است رضی نمیشود و اجازه نمی‌دهد که ذره‌ای مخالف قانون با احدی رفتار شود ولی نظر آقایان نمایندگان بر آنست که محاکمه قانونی با هیاهو خیلی منافات دارد و نباید یک نفر که در محکمه بجهت معاکه حاضر می‌شود جمعی هواخواه خود را حاضر نماید که معاکه را بمیل و فوغا و بعضی حرکات غیر قاعده نمایند اگر محکمه نمی‌تواند از این قاعده گپها جلوگیری بکند خوب است از اول اینطور اشخاص را راه نداد و الا جلوگیری کند که امور از جاده نظم و مسالمت خارج نشود و ضمناً هم تأیید شود وزارت عدلیه مقرر دارند تعقیب کندیان اشخاصی که هیاهو کرده‌اند گپها بوده و چه مقصود داشته اند از باب لازم مراقبت در حفظ قانون و صحت محاکمه هم چون آقای وزیر عدلیه در اینجا صریحاً تمهید شده که گفتند و مسامحه واقفان نشود بهترین است علی‌العجله مطلب در اینجا ختم شده نمایندگان منتظر نتیجه باشند.

وزیر عدلیه - در مسئله اولی که فرمودند در خصوص قوانین که بعد از اینکه نوشتند و از نظر هیئت وزراء گذشت باید بمجلس شورای ملی بیاید لازم است عرض کنم که قوانین وزارت عدلیه راجع بکابینه و وزراء نیست راجع بهمان وزارت خانه و مجلس شورای ملی است و البته بصیرت دارند باین مسئله که خیلی قوانین از وزارت عدلیه بمجلس شورا فرستاده شده است و هنوز نگذشته است حالا اگر آقایان میل دارند بنده فردا با اینکه میدانم این قوانین که تا بحال آمده است نگذشته است سایر قوانین را هم بفرستم ولی بشرط اینکه بفرمایند تا چند روز دیگر میتوانند به بنده بدهند و الا اینکه پیشنهاد شده است بعد از آنی که گذشت سایرین را میفرستم اما در باب رفتار انان این شخص که فرمودند بنده شاید نمیخواهم حماسه بخوانم ولی همینقدر عرض میکنم به اندازه‌ای که هست با این اوصاف شاید در بعضی جزئیات هم غفلت نشود و بنده هم امروز مخصوصاً قدغن کردم و گفتم که چند نفر را سوارم در محکمه بگذارند و اینها که میخواهند بیایند و بنشینند آزادانه بطور معقولیت بدون اینکه حرکت بقاعده بکنند میتوانند حاضر شوند و الا بواسطه زاندارم و قوه که در آنجا است مخالفت کنند و نگذارند که حرکت خلاف قاعده واقع شده و امروز بخصوص تعقیب کردم که در باب آن یکی بیرون رفتند که در آنجا هیاهو کرده بودند اشخاصی بودند که این در خود محکمه واقع

وزیر عدلیه - در مسئله اولی که فرمودند در خصوص قوانین که بعد از اینکه نوشتند و از نظر هیئت وزراء گذشت باید بمجلس شورای ملی بیاید لازم است عرض کنم که قوانین وزارت عدلیه راجع بکابینه و وزراء نیست راجع بهمان وزارت خانه و مجلس شورای ملی است و البته بصیرت دارند باین مسئله که خیلی قوانین از وزارت عدلیه بمجلس شورا فرستاده شده است و هنوز نگذشته است حالا اگر آقایان میل دارند بنده فردا با اینکه میدانم این قوانین که تا بحال آمده است نگذشته است سایر قوانین را هم بفرستم ولی بشرط اینکه بفرمایند تا چند روز دیگر میتوانند به بنده بدهند و الا اینکه پیشنهاد شده است بعد از آنی که گذشت سایرین را میفرستم اما در باب رفتار انان این شخص که فرمودند بنده شاید نمیخواهم حماسه بخوانم ولی همینقدر عرض میکنم به اندازه‌ای که هست با این اوصاف شاید در بعضی جزئیات هم غفلت نشود و بنده هم امروز مخصوصاً قدغن کردم و گفتم که چند نفر را سوارم در محکمه بگذارند و اینها که میخواهند بیایند و بنشینند آزادانه بطور معقولیت بدون اینکه حرکت بقاعده بکنند میتوانند حاضر شوند و الا بواسطه زاندارم و قوه که در آنجا است مخالفت کنند و نگذارند که حرکت خلاف قاعده واقع شده و امروز بخصوص تعقیب کردم که در باب آن یکی بیرون رفتند که در آنجا هیاهو کرده بودند اشخاصی بودند که این در خود محکمه واقع

رئیس - آقای لسان الحکماء استوالی از وزارت جنگ داشتید بفرمائید.

لسان الحکماء - چندی قبل در کمیسیون نظام آقای ضرغام السلطنه هرایی نوشته بودند به مجلس مقدس که در مجلس بکمیسیون رجوع شده بود و یک مسئله بود که مشروطه آنرا حل کرده بود و کمیسیون نظام هم مذاقه کرد و تقریباً راپورت آنرا هم میتوانم عرض کنم که خاطر آقای وزیر جنگ مسبوق باشد

راپورت کمیسیون نظام بتاريخ ۵ شهر صفر ۱۳۲۸ اولاً حقوق گذشته سوارهای ضرغام السلطنه از فرجه محرم باقی است چنانچه تا همان تاریخ پرداخته بهمان ترتیب از فرجه محرم تا کنون هم بپردازند تا بیا چون در شهر گذشته عده آن سوارها در هر

شده است وقتیکه خواسته اند بروند در دالان يك همه کرده بودند نه اینکه در محکمه بوده باشد و بطوریکه عرض کردم سپردم که من بعد زاندارم بگذارند و مراقب شوند که حرکتی واقع نشود حالا این اشخاص کی هابوده اند و عرض آنها چه بوده است و خیال سونی داشتند یا نداشتند البته دنبال میشود و تقشیش میکنند که معلوم شود.

دکتر علیخان - بنده فقط میخواستم سئوال کنم که این مذاکراتی که شد چه بود سئوال بود یا استیضاح اگر استیضاح بود که دنباله آن باید معلوم شود اگر سئوال بود که باین مفصلی نمیشود ترتیبش این نبود.

رئیس - حالا بعد از آنی که آقای وزیر عدلیه وعده دادند که اهتمام بکنند دیگر در اینخصوص مذاکرات را ختم میکنم.

آقا شیخ فلاحین سئوالی داشتید از وزارت جنگ بفرمائید.

آقا شیخ غلامحسین - چند روز قبل بنده شنیدم که آقای وزیر جنگ اجازه داده اند به اداره قزاقخانه که هزار نفر بر عهده قزاقی که هست افزوده شود یا نصف نفر سوار و یا نصف نفر پیاده این مطلب را خواستم از آقای وزیر جنگ سئوال کنم که صحیح است یا خیر.

وزیر جنگ - این چیزی را که آقا شنیده‌اند بنده بکلی تکذیب میکنم که بهیچوجه من الوجوه در وزارت جنگ در این باب همچو مذاکره نشده است و هرگز وزارت جنگ بکمیسیون باین زیادی راپرسوار با تفاق یا زاندارم یا هر چه باشد بدون تصویب هیئت وزراء یا فرستادن به کمیسیون نظام مجلس مقدس تصویب نمیکند و بکلی خلاف است ولی نمیدانم بچه ملاحظه است که این چیز بی اصل را در شهر شایع کرده اند.

آقا شیخ غلامحسین - بنده چون وزارت جنگ اینطور جواب دادند قانع شدم ولی خاطر ایشان را متوجه میکنم باینکه تصویب بودجه وزارت جنگ راجع است بمجلس شورای ملی و اگر باید این عده اضافه شود باید با اطلاع مجلس شورای ملی باشد.

وزیر جنگ - عرض کردم که بدون اطلاع کمیسیون نظام مجلس وزارت جنگ نمیتواند همچو چیزی را تصویب کند.

رئیس - آقای لسان الحکماء استوالی از وزارت جنگ داشتید بفرمائید.

لسان الحکماء - چندی قبل در کمیسیون نظام آقای ضرغام السلطنه هرایی نوشته بودند به مجلس مقدس که در مجلس بکمیسیون رجوع شده بود و یک مسئله بود که مشروطه آنرا حل کرده بود و کمیسیون نظام هم مذاقه کرد و تقریباً راپورت آنرا هم میتوانم عرض کنم که خاطر آقای وزیر جنگ مسبوق باشد

راپورت کمیسیون نظام بتاريخ ۵ شهر صفر ۱۳۲۸ اولاً حقوق گذشته سوارهای ضرغام السلطنه از فرجه محرم باقی است چنانچه تا همان تاریخ پرداخته بهمان ترتیب از فرجه محرم تا کنون هم بپردازند تا بیا چون در شهر گذشته عده آن سوارها در هر

معلوم است و همیشه معلوم بوده است فقط همین عده سوار ضرغام السلطنه يك قدری بپچیدگی داشت اوهم معلوم و مصرح شد و چند روز قبل از این هیئت وزرا نوشت و در دفتر وزارت جنگ ضبط شد بضرغام السلطنه ابلاغ کرد حتی اینکه خیال دارم يك عده از آن را تقریباً چهل پنجاه نفر آنها را بفرستم با ستر آباد و سایر سوارهای بختیاری هم همه معلوم است و همیشه سنان میدادند و عده شان هم از قراریکه اخیراً هیئت وزرای سابق قبلی از کابینه معین کرده بودند (۲۰۰) نفر پیاده و (۸۰) نفر سوار است و این هم کتبی نبود باز بنده از هیئت وزراء این را کتبا خواستم که این در دفتر وزارت جنگ ثبت است هیئت وزرا هم آنرا کتبا پذیرفتند و در وزارت جنگ ضبط شد قرار هم شد که مرتباً به آنها جیره بدهند آنها هم همین طور قبول کرده اند فقط در باب پیاده اش اظهار کرده اند که ما نمی‌توانیم بدهیم و میانه وزارت جنگ با آن ها مذاکره است یعنی هنوز قطع نشده است که آیا عوض این دوست تقریباً در ایاوریم و الا عده شان خیلی صحیح معین است و جیره شان را هم مرتباً بگیرند حتی اینکه جیره دو ماه قبل خان رامن خودم حواله و امضاء کردم که از وزارت مالیه بگیرند.

آقای میرزا احمد - بر حسب اجازه خصوصی و عیومی که دارم یک نفر از صاحب منصبان روسی قزاق‌های ایرانی را در تبریز مشق میدهند و هر خود تبریز هم معلوم نبوده است که این شخص لژ طرف دولت ایران آنها را مشق میدهد باینکه يك شخص خارجی است اگر وزارت جنگ در این خصوص اطلاعی دارند بفرمائید.

وزیر جنگ - باین شخص (بدیالکونیک) و با اصطلاح نایب سرهنگ و یاور اول است و این در جزء مستخدمین قزاقخانه بود و مرخص شده و (کنکل رئیس بریکاذ) او را مأمور کرده است برای عده قزاق های تبریز برای اینکه عده قزاقها شان در تبریز زیاد است باین واسطه او را مأمور کرده است که در آنجا باشد و آنها را مشق بدهد و سرپرستی کند.

آقای میرزا احمد - خود آقای وزیر جنگ در این خصوص اجازه داده اند باینکه بحتاج به اجازه وزارت جنگ نبوده است.

وزیر جنگ - قبل از ورود بنده مأمور اینکار بوده است و خود کنکل کرده است.

رئیس - آقای ماضد السلطنه سئوالی داشتید از وزارت جنگ بفرمائید.

معاذ السلطنه - در چندی قبل اینجافراز شد یعنی از طرف هیئت وزرا پیشنهاد شد که سی هزار تنفک خریداری شود - چند نفر هم صاحب منصب برودند بفرنگستان برای دیدن و امتحان کردن تنفک ها و مبلغ هزار تومان که کسری هم مخارج آنها بر آورد شده است و مجلس تصویب کرد ولی بعد از آن معلوم نشد که در این باب چه اقدامی کرده‌اند اگر آقای وزیر جنگ در این خصوص اطلاعائی دارند بفرمائید بفرمائید مسبوق شوم یکی دیگر هم راجع باسباب قورخانه است و دیگری است که در انزلی بوده است که در وزیر بر فرودباران خراب میشد و وزارت جنگ شش هزار تومان اعتبار گرفت که آن اسبابها و دیگرها را حمل بظهران نماید و تا بحال معلوم

نیست که چه کرده‌اند می خواستم سئوال کنم در اینخصوص اگر اقدامی شده است بفرمائید.

وزیر جنگ - نسبت بمسئله تنفک فقط آن کافیست تصدیق مجلس باشد چهار پنج روز است که ما رسیده‌است که تصویب کرده بودند يك چند نفری را بفرستید بفرنگ لکن بنده چون بهترین مطالب وزارت جنگ را وجود اسلحه می‌دانم و فریب هم نیست که امروز در ذخیره هم اسلحه ما خیلی کم است این بود که بعد از ورود وزارت جنگ تلگرافی کردیم بحضرت نایب السلطنه که آنجا به ممتاز السلطنه بیاورند که نمونه‌ای از روی اطلاعائی که دارنند از هر جایی که ممکن است از فرانسه یا آلمان یا از جاهای دیگر بفرستند يك جوابی اخیراً در این خصوص از حضرت نایب السلطنه رسیده است که شما از مجرای رسمی بممتاز الدوله بگویید که ما این اسلحه که مقصودشان این بوده است که وزیر امور خارجه بگوید و موافق ترتیبات امروز قرار بود تلگرافی از وزارت امور خارجه بممتاز السلطنه بشود که موافق تعلیمات وزارت جنگ اقدام بکنند و مقصودمان چنانچه عرض کردم فقط آوردن نمونه بود ولی آنچه عقیده خود بنده است این است که اگر اسلحه می‌خریم يك عده اسلحه (اکتیو) یعنی يك مقداری از آنها می‌خواهم که امروز دست سر بازهای دول متدینه است بخریم و معتقد نیستم که آن اسلحه‌هایی که سایر دول آن را در دست انداخته‌اند آنها را ما آلمان بخریم و دلایلی هم دارم که اگر عرض کنم شاید کمیسیون نظام هم متقاعد بشود بنده عقیده‌ام این است که ملاحظه آرزائی را نباید کرد برای این است که قشونی را که می‌خواهم فرورم باشد باید از آن اسلحه‌ای که در دست نظام تمام دنیا است از آنها بگیریم و در این باب هم جداً خیال این کار را دارم و اصل نتیجه مطلوبه آن بوده آن آن دو کمیسیون جنوب در باب آن مذاکره کردیم و اما در باب قورخانه چند روز قبل بنگه‌تقداری و یک اسباب و بعضی چیزهای دیگر آوردند سولی نمیدانم که تمام را دارند یا بعضی از آنها را دست اطلاع نداریم همین قدر زیادت داده‌اند که اسبابی آوردند که مقصود قورخانه تعویب بگیرند باید تعقیب کنیم که همه را آوردند یا بعضی از آنها را.

رئیس - آقای حاج عزالممالک سئوالی داشتید از آقای وزیر جنگ بفرمائید.

حاج عزالممالک - از روز ورود بنده و سایر ریحلی عربستان بمجلس چندین سئوال از وزارت جنگ شده بود بفرستاده هر چه وعده دادند تمام دارای قشون منظمی خواهد شد از آقای وزیر جنگ حاله که واقف نمیتوانم اطمینان داشته باشم که در کارها اقدام خواهند داشت سئوال میکنم که در باب قشون داخلی عربستان چه فراری داده اند و کی خواهند فرستاد و در واقع يك همچو سرحد منظمی که در این یک قشون مرتب نظامی خواهد بود.

وزیر جنگ - داخلی عربستان را چنانچه بنده در لستان حکومت کرده ام و مسبوق خیلی اهمیت میدهم و خیلی مهمتر از بعضی جاهای دیگر میدانم برای اینکه آنجا مثل سایر جاها نیست و

بجهت اینکار بعد از ورود وزارت جنگ فوراً دو فوج را خواسته یکی فوج قزاقان و یکی افشار بکشو که در اطراف قزوینند و خیلی نزدیک اند و مواجب مجلسی شان را هم خواسته اند و این دو روزه آنها را میفرستند وقتی که آمدند در باب بعضی ترتیباتی که با وزیر مالیه است و خودتان مسبوقند که امروز صحبت می‌کردیم وقتی میتوانم عرض کنم که حاکم می‌کنند که وزیر مالیه ما را متقاعد کند و غیر از این هم خیال دیگری کرده ام و آن این است که يك عده سواران از بختیاری در آنجا هست يك عده هم خود بخبر الملک تهیه کنند برای اینکه علی‌العجله يك چیزی داشته باشیم تا اینکه برسیم باینکه سایر تشریفات آنرا مرتب کنیم.

حاج عزالممالک - آن قسمتی را که راجع بوزارت مالیه فرمودند عرض میکنم خود اهالی عربستان حاضرند که از مالیات آنها تلگراف بوزارت جنگ برسانند ولی ما از وزارت جنگ توقع قشون نظامی داریم و نمائیم که قشون نظامی به آنجا بفرستند.

وزیر جنگ - خیلی خوب همین افواجی که آمده‌اند آنها را بر سر علی‌العجله در تحت صورت بندی بیاورند و وقتی که لوازمش را تهیه کردند اهمیت ندارد و فوج را خواسته‌ایم چند فوج هم از آذربایجان خواسته‌ایم یعنی از آن افواجی که باید بیاید از آنها بفرستم.

رئیس - آقای عزالممالک سئوالی داشتید از وزارت جنگ بفرمائید.

عزالممالک - سئوال بنده هم راجع بود به سلازوف نایب سرهنگ روسی که در تبریز مشغول مشق دادن قزاقها است اگر چه پیش از بنده این سئوال شد و آقای وزیر جنگ جواب دادند ولی بنده لازم دانستم که بیشتر نظر آقای وزیر جنگ را متوجه به این مطلب کنم فرمودند که برای سرپرستی يك عده قزاق به تبریز رفته‌اند بنده میخواهم عرض کنم عموماً صاحب منصب هائی که آنجا هستند برای قزاقهائی هستند که در طهران میباشند برای این که مرکز آنها طهران است اگر يك عده در ولایات باشند اولاً مأموریت آنها موقتی است و ثانیاً همیشه معمول آنها این بوده است که هر يك عده قزاق يك صاحب منصب ایرانی همسراه داشته باشند چنانکه در آذربایجان هم يك عده قزاق موقفاً مأمور هستند مثل سایر نقاط صاحب منصب ایرانی دارند و حالا میخواستم سئوال کنم از آقای وزیر جنگ که آیا قزاقهائی که مأمور آذربایجان هستند دائمی خواهند بود که محتاج قزاقخانه جداگانه بشوند یا این که موقفاً در تحت ریاست صاحب منصبان ایرانی خودشان هستند و مراجعت خواهند کرد چون از قراری که شنیده می‌شود این سرهنگی که رفته است آنجا بتاسیس يك قزاقخانه جدیدی مشغول است میکند از این باب آیا آقای وزیر جنگ اطلاعی دارد و با اجازه آن وزارتخانه بوده است یا خیر برای این که اگر عده قشونی بخواهد بجائی برود یا در جایی که يك بنا می‌کنند البته اول شرط اجازه وزارت جنگ است و تا وزارت

چنگ اجازه نداده باشد هیچ اقدامی نمیتواند بکند .
وزیر چنگ - این قزاق هائی که بولایات میروند تمام آنها موقتی است و هیچ نیاید بمانند و بریک قزاق مرکز شهران است و نباید در سایر جاها قزاق خانه داشته باشد تا بجای که قانونش این بوده است رؤسای آنها هم باید در طهران باشند و نسبت به تأسیس يك قزاق خانه چگونه وزیر چنگ اطلاع ندارد و گمان نمیکنم صحت داشته باشد بجهت این که تأسیس يك قزاقخانه خرج لازم دارد در زمان وزارت چنگ بنده که همچو اظهاری به بنده نکرده اند و همچو اجازه ای از بنده نخواستند و اما نسبت به این که آنها مصلحت مسلم است که هر جا مأمور می شوند در تحت ریاست صاحب منصبان ایرانی هستند .
معزز الملک - از این اظهار آقای وزیر چنگ و تصریحشان معلوم شد مأموریت این عده از قزاقها در آنجا موقتی است و بودن این صاحب منصب در آنجا موقتی است در این صورت البته آنها را احضار خواهند کرد .

است و لکن چون بمأموریت مهمی معین شده ناچار با کمال تأسف استعفای ایشان را مجلس مقدس می پذیرد در رایورت کمیسیون بودجه بعبارت ذیل قرائت شد :
 کمیسیون بودجه بتاریخ چهارشنبه ۱۳ ذیحجه ۱۳۲۸ در تحت ریاست آقای حاج میرزا رضاخان نایب رئیس کمیسیون منعقد لایحه ای از طرف وزارت مالیه سابقاً بمجلس شورای ملی تقدیم و در آن لایحه تقاضای ماهی چهارصد تومان برای سردار ملی و سبده تومان برای سالار ملی نموده بودند چون این مبلغ نسبت بمخارج سردار و سالار ملی کافی نبود وزارت مالیه لایحه خود را مسترد و مجدداً تقاضای ماهی پانصد تومان در حق سردار ملی بر قرار شود بجا و در حقیقت این مبلغ فقط برای کفایت مخارج معزی الیها است کمیسیون با کثرت آراء مبلغ پانصد تومان هر ماه از برای آقای سردار ملی و مبلغ چهارصد تومان درباره سالار ملی تصویب می نماید .

حاج عز الملک - معین است که خدمات این دوسردار بزرگ بعدی است که بنده نمی توانم بیان کنم و فقط در این موقع میتوانم عرض کنم که واقفان نسبت باین صدمه بزرگی که باین دو وجود مقدس وارد آورده اند باید لعنت کرد باشما صیبه که این صدمه را باین دو وجود مقدس وارد آوردند و بنده تصویب میکنم که بقدرت موجب در حق ایشان برقرار شود و رای میدهم .

افتخار الواعظین - گمان می کنم در مقابل خدماتی که این دو سردار در راه مشروطیت ایران کرده اند این مبلغ زیاد نیست و باید رای بگیریم .

دکتر علیخان - اگر چه عرض بنده شاید قدری خارج از موضوع بنظر می آید ولی لازم است عرض کنم پیر و زرد رباب کمیسیون بودجه بنده عریضی کردم و بعضی از آقایان بمن ایراد کردند و حالا هم مجبورم عرض را تکرار کنم و آن اینست که بنده هیچ نمی دانم این چیزهائی که بکمیسیون بودجه میرود چه نظری دارد و چه ملاحظه میکند که تصویب يك مبلغی می کند تا بجای آنچه راجع بکمیسیون بودجه شده است تصویب کرده و حال آن که کمیسیون بودجه برای تصویب این چیزها فقط نیست کمیسیون باید از عایدات و مخارج مملکت اطلاع داشته باشد که آن وقت بتواند مصارف را با عایدات تطبیق بکند که از آن نقطه نظر بیاید به مجلس و مجلس آن را تصویب کند ولی کمیسیون بودجه تصویب ندارد عرضی که کردم غرض توهین بکمیسیون بودجه نبود بنده فرضم این بود که تا بحال بودجه مملکت به آنجا نرفته است و عایدی مملکت را نمی دانم میتوانم بفهمم که این مخارج را نظری ندارند که این چیزهائی را آن بکمیسیون بودجه میرود از روی چه مأخذی تصویب میکنند این نقطه نظری که اینها دارند هیچ نقطه نظر صحیحی نیست و ما نمی توانیم که اعتماد داشته باشیم به این رای کمیسیون مأمور باید بهمان طوری که آنها نقطه نظر هوائی دارند همانطور بک رای بدهیم .

سلیمان میرزا - همین طور که آقای دکتر است و لکن چون بمأموریت مهمی معین شده ناچار با کمال تأسف استعفای ایشان را مجلس مقدس می پذیرد در رایورت کمیسیون بودجه بعبارت ذیل قرائت شد :
 کمیسیون بودجه بتاریخ چهارشنبه ۱۳ ذیحجه ۱۳۲۸ در تحت ریاست آقای حاج میرزا رضاخان نایب رئیس کمیسیون منعقد لایحه ای از طرف وزارت مالیه سابقاً بمجلس شورای ملی تقدیم و در آن لایحه تقاضای ماهی چهارصد تومان برای سردار ملی و سبده تومان برای سالار ملی نموده بودند چون این مبلغ نسبت بمخارج سردار و سالار ملی کافی نبود وزارت مالیه لایحه خود را مسترد و مجدداً تقاضای ماهی پانصد تومان در حق سردار ملی بر قرار شود بجا و در حقیقت این مبلغ فقط برای کفایت مخارج معزی الیها است کمیسیون با کثرت آراء مبلغ پانصد تومان هر ماه از برای آقای سردار ملی و مبلغ چهارصد تومان درباره سالار ملی تصویب می نماید .
حاج عز الملک - معین است که خدمات این دوسردار بزرگ بعدی است که بنده نمی توانم بیان کنم و فقط در این موقع میتوانم عرض کنم که واقفان نسبت باین صدمه بزرگی که باین دو وجود مقدس وارد آورده اند باید لعنت کرد باشما صیبه که این صدمه را باین دو وجود مقدس وارد آوردند و بنده تصویب میکنم که بقدرت موجب در حق ایشان برقرار شود و رای میدهم .
افتخار الواعظین - گمان می کنم در مقابل خدماتی که این دو سردار در راه مشروطیت ایران کرده اند این مبلغ زیاد نیست و باید رای بگیریم .
دکتر علیخان - اگر چه عرض بنده شاید قدری خارج از موضوع بنظر می آید ولی لازم است عرض کنم پیر و زرد رباب کمیسیون بودجه بنده عریضی کردم و بعضی از آقایان بمن ایراد کردند و حالا هم مجبورم عرض را تکرار کنم و آن اینست که بنده هیچ نمی دانم این چیزهائی که بکمیسیون بودجه میرود چه نظری دارد و چه ملاحظه میکند که تصویب يك مبلغی می کند تا بجای آنچه راجع بکمیسیون بودجه شده است تصویب کرده و حال آن که کمیسیون بودجه برای تصویب این چیزها فقط نیست کمیسیون باید از عایدات و مخارج مملکت اطلاع داشته باشد که آن وقت بتواند مصارف را با عایدات تطبیق بکند که از آن نقطه نظر بیاید به مجلس و مجلس آن را تصویب کند ولی کمیسیون بودجه تصویب ندارد عرضی که کردم غرض توهین بکمیسیون بودجه نبود بنده فرضم این بود که تا بحال بودجه مملکت به آنجا نرفته است و عایدی مملکت را نمی دانم میتوانم بفهمم که این مخارج را نظری ندارند که این چیزهائی را آن بکمیسیون بودجه میرود از روی چه مأخذی تصویب میکنند این نقطه نظری که اینها دارند هیچ نقطه نظر صحیحی نیست و ما نمی توانیم که اعتماد داشته باشیم به این رای کمیسیون مأمور باید بهمان طوری که آنها نقطه نظر هوائی دارند همانطور بک رای بدهیم .
سلیمان میرزا - همین طور که آقای دکتر

خان فرمودند و یکی امروز آقای حاجی عز الملک که هر دو خارج از نواک است بجهت این که در خدمات این سردارها هیچ جای شبهه نیست و از روی خلوص بوده است و در یک موردی که هیئت دولت و مجلس اقداماتی کرده اند بنده عرض میکنم که این عبارت نباید گفته شود اما از باب عبارت آقای دکتر علیخان ایشان یقیناً غوغاستند توهین کنند ولی عبارت را طوری بیان کردند که در نهایت توهین شد در صورتیکه نباید بکمیسیونی که صاحب (۱۸) نفر عضو است این قدر اظهارات بشود مقصود ایشان این بود که کمیسیون بودجه نمی تواند آنطور که باید کار بکند ولی بهتر این بود که این مقصود را بطور دیگر ادا بفرماید بجهت این که ذهن اشخاصی که در اینجا هستند نمیتواند این مقصود را از بین الفاظ استفاده کند خوب است عبارات را دقت کنند که بطوری ادا شود که مفاهیم سوء از آن بیرون نیاید زیرا که تکلیفی که برای کمیسیون بودجه معین کردند برای سایر کمیسیونها این تکلیف را معین نکردند و بنده يك ماده راجع به آنرا عرض میکنم ماده (۱۸) نظامنامه داخلی می نویسد :
 (يك کمیسیونی موسوم بکمیسیون بودجه مرکب از هجده نفر در اول هر دوره اجلاس سالانه از شعبات معین میشود در جلسات این کمیسیون اعضاء حاضر و غایب و معذوره معین و فردای آن روز اسمی آنها در روزنامه رسمی درج خواهد شد - مطالب ذیل راجع باین کمیسیون است)

(۱) تمام مطالب راجعه ببودجه سال بعد .
 (۲) تمام لوائح یا طرح قانونی که موجب تغییر دخل و خرج سال بعد است - این قسم لوائح که از طرف وزراء می آید حتماً باید بروی کمیسیون بودجه و کمیسیون بودجه باید نظراتش را بکند و تصویب کند اگر امروز دولت پیشنهادی کند که ده هزار تنگ خرید شود و امروز هم لازم است از برای مصارف خراسان و آذربایجان فوریت این را میتوان تصویب کند و نمیتواند کمیسیون بودجه معطل باشد که جمع و خرج بیاید آنوقت ببیند که جمع و خرج اجازه می دهد که تصویب بکند یا خیر با اینکه حالا که دو نفر شخص محترمی مثل سردار و سالار ملی که يك همچنین خدمتی کرده اند اولان معطلند از برای خرج یومیه کمیسیون بودجه نمی تواند تأمل کند که آياشش سال دیگر بودجه بیاید و هر چه تصویب کرد بجالس بیاید و مجلس هم رای بدهد .

رئیس - در این باب رای میگیریم کسانی که بارایورت کمیسیون بودجه موافقت که از برای سردار ملی در ماه پانصد تومان و برای سالار ملی چهارصد تومان تصویب کرده است و رفته سفید خواهند انداخت .
ارباب کیخسرو - دوفتر هستند و اختلاف در حقوق هم دارند شاید یکی نسبت بیک نفر از آنها نظری داشته باشد از این جهت خوب است جدا جدا رای گرفته شود .

رئیس - برایورت کمیسیون رای میگیریم .
معاضد السلطنه - اینجا بیکدوری اشتباه شده است و لازم است که عرض کنم و آن این است که درباره سردار و سالار ملی هر یکی چهارصد تومان بود فقط درباره سردار بملاحظه اینکه پایشان مجروح شده بود برای مخارج معالجه پایشان صد تومان افزوده اند

و الاحقوق هر دوی آنها چهار صد تومان است .
 (اوراق رای اخذ شده و آقای حاج میرزا رضاخان استخراج نمودند)
معاضد الملک - عده حضار (۶۸) نفر سفید علامت قبول (۵۲) ورته آبی ندارد امتناع ۱۶ .
هشترودی - بعضی که امتناع کردند بجهت این بوده است که این مبلغ را کم میدانستند اند .
 نمایندگانی که تصویب کرده اند :
 آقا شیخ علی شیرازی - مؤتمن الملک - آقا سید محمد باقر ادیب - معاضد الملک - ضیاء الملک - حاج عز الملک - آقامیرزا ابراهیم خان - آقامیرزا مرتضی قلیخان - حاج میرزا رضا خان - حاج سید نصر الله - شبلی - متین السلطنه - آقامیرزا رضاخان - نائیبی - ذکاء الملک - سردار فیروز - امام جمعه خوئی حاجی آقا - مختار الدوله - معتمد التجار - آدینه محمد خان - صدر العلماء - حاج شیخ رئیس - معاضد السلطنه - ارباب کیخسرو - شیخ ابراهیم زنجانی - مصدق الملک - حاجی وکیل الرعایا - میرزا ابراهیم قوی - کاشف - دکتر امیرخان - دکتر حیدر میرزا - آقا شیخ اسد الله - افتخار الواعظین - آقا سید جلیل - حاجی محمد کریم خان - لسان الحکماء - دکتر اسماعیل خان - بهجت - معزز الملک - مشیر الدوله - ادیب التجار - محمد هاشم میرزا - فهیم الملک - مستشار الدوله - ابوالقاسم میرزا - حاج شیخ علی خراسانی - حاج سید ابراهیم - آقا محمد بروجردی - آقامیرزا محمد صادق - لواء الدوله - دکتر حاج رضاخان - آقا شیخ حسین یزدی .

رئیس - با کثرت تصویب شد .
 رایورت شعبه اول قرائت شد - شبهه اول در تاریخ سه شنبه ۱۲ و پنجشنبه ۱۴ شهری قلمه سه ساعت بقرب مانده در تحت ریاست آقای فاتح الملک منعقد و در خصوص نماینده ارمانه یوسف خان میرزا یانس بموجب يك طعنه اعتبارنامه تاریخ (آوریل) سنه ۱۹۱۰ که از آذربایجان نیز ملاحظه شد مذاکرات زیاد بعمل آمد معلوم شد که هنگام انتخابات دوره اول تمام ارمانه ایران از طرف انجمن نظام مرکزی ارمانه آذربایجان و خلیفه کل اخطار شده که در انتخاب بکنفر وکیل ارمانه شرکت نمایند ولی ارمانه اصفهان و بعضی بلاد امتناع از شرکت در انتخابات نموده اند و رجوع نموده اند برای انجمن ارمانه طهران و انجمن ارمانه تهران بنظامنامه انتخابات ایراداتی نموده که بایستی بکل ارمانه ایران حق انتخاب دوفتر نماینده داده شود ولی چون تغییر نظام نامه غیر ممکن بود که تمام انتخابات بهم میخورد و اسباب شکایت هاه میگردد لهذا شعبه اول نماینده کی یوسف خان میرزا یانس را تصویب و تصدیق مینماید در خصوص بکنفر دیگر نماینده ارمانه بسته به رای مجلس مقدس است .

آقامیرزا ابراهیم خان - اگر نظر ببارک آقایان متوجه باشد و فراموش نفرموده باشند در همین ماه ذی قلمه بود در آن اطاق که مبحث انتخابات ارمانه و بکنفر وکیل از طرف این ملت محترم مطرح مذاکره شد تا امروز که یکسال است همین طور این مسئله جار مذاکرات شعبه اول و مجلس است و اگر چه تاکنون نتیجه حاصل نشده است ولی بنده خیلی امید وارم که امروز يك نتیجه حاصل شود و آن مذاکرات تجدید نشود بنده که در اصفهان بودم ایامی که مواد و فصول انتخابات بولایات مغایره شد در همان وقت بعضی از نمایندگان

ملت ارمانه ساکن اصفهان که در اصفهان مخصوصاً اهمیتی دارند آمدند و از این موضوع شکایت کردند و همان روز گفتند که ممکن نیست که ما اتفاق با انتخاب يك نماینده بکنیم و دلایل بسیار اقامه میکردند بر مقصود خودشان مثل اینکه عملیات این دوره یکساله صحت اظهارات آنها را بما نشان داد که اگر ممکن بود تا بحال اتفاق کرده بودند و مدعی هستند باین مطلب که عده ما از صد هزار در ایران خیلی بیشتر است و بموجب خود نظامنامه انتخابات که سکنه و جمعیت ایران را تقسیم کرده و بهر صد هزار نفر حق يك نفر نماینده داده است ماحق دوفتر وکیل داریم يك دلیل مادی است موافق مواد و فصول نظامنامه انتخابات که ما خودمان موافق همان نظامنامه انتخاب میکنیم يك دلیل دیگری که انتخاب نکرده اند اختلاف مشرب و سلیقه است باین مناسبت ما امروز باید تصدیق بکنیم که نظر بر ایورت و تصدیق شعبه اول انتخاب این سیرا یانس صحیح و درست است و رای بدهیم بقبول نمودن این بکنفر که منتخب شده است و از این ملت خواهش میکنیم که این بکنفر را بفرستند و چنانچه مجلس قبول کند ممکن است از فردا داخل بشویم در مذاکره اینکه آنها در این دوره که چیزی از آن باقی نمانده است میتوانیم خواهش کنیم از این ملت که در خصوص انتخاب نماینده دیگر مذاکره نکنند با اینکه باید انتخاب شود پس بنده بموجب این رایورت شعبه می توانم از طرف خود تصویب کنم نماینده کی یوسف خان میرزا یانس را و امیدوارم که سایر همقطاران محترم هم باین هم عقیده باشند و زود تر در این خصوص رای بدهند .

حاج سید ابراهیم - فقط بنده تقاضا میکنم که در این خصوص مذاکره نشود و در مطلب دیگر قلماً مذاکره شود که يك اندازه اسباب معطلی شده است و دیگر اینکه بنده تکلیف میکنم که مجلس بجای آقایانی که استعفا میدهند یا آنها نیکی نمی آید و مجلس را معطل میگردد که استعفا ایشان معلوم میشود نماینده گیشان مثل آقای آقا سید علی آقایان تکلیف را زودتر معین کنند و بجای مستعفی هازودتر انتخاب شود و آقایانی که در اطراف انتخاب شده اند هر چه زودتر بفرستند و رای داده شود که زود به مجلس حاضر شود و گمان میکنم عبارت رایورت شعبه هم يك اندازه مثل آن عباراتی است که باید مجلس اجازه بدهد که بعد از انتخاب آن شعبه در این باب داخل مذاکره شود .

معاضد الملک - در خصوص وکیل ارمانه تا حالا گویا چندین مرتبه در شعبه ها چه شعبه های اول سابقه وجه شعبه هائی که حالا جدیداً تشکیل شده نشنیدند و رسیدگی کردند و انتخاب یوسف خان میرزا یانس از يك حیث صحیح است و می توان قبول کرد زیرا که اشخاصی که داخل انتخاب نشده اند در واقع می توان گفت که حق خودشان را ساقط کرده اند بجهت اینکه در این دوره قرار نشده است که هرگز حوزه انتخابات را طهران قرار بدهند چنانچه از تمام ولایات تلگراف کرده اند تلگرافاتشان در شعبه هست که در آذربایجان یوسف خان میرزا یانس را انتخاب کرده اند و اعتبار نامهایش را فرستاده اند که ارمانه طهران و سایر ارمانه هم که در اطراف جنوب

هستند آنها هم نماینده خود را بفرستند به اینجا و آنجا در میان خودشان در درجه دوم نماینده خودشان را انتخاب کنند و بفرستند ولی بعد همچو معلوم شد که ارمانه جنوب داخل در این شرکت نشده اند و بعضی ها میگویند عده شان زیاد است در صورتیکه خودشان میگویند که عده شان بیش از صد ده هزار نیست و گویا یک ایرادی دارند بنظر نامانم انتخابات در صورتیکه نظامنامه انتخابات را مانع از این امر بود که بعضی این دوره گذشته است و دور نیست خود ما هم بعضی اعتراضات داشته باشیم بعضی مواد که در اواخر این دوره باید تجدید و اصلاح شود ولی این ربطی بجای ندارد حالا اگر مجلس این را می پذیرد باید او را نماینده تمام ارمانه ایران بداند و باین سمت او داخل مجلس شود زیرا آنها که قبول نکرده اند و داخل در شرکت نشده اند و بیرونست کرده اند حق انتخابات خودشان را در این دوره ساقط کرده اند چنانچه در بعضی ولایات هم همین طور شده است که اخطار شده است که نماینده های خودتان را بفرستید که درجه دوم انتخاب شود و بیرون نرود و فرستاده اند و حق خودشان را ساقط کرده اند و به بنظر هم معمول شده است در اغلب نقاط ایران در این دوره آن اشخاصی که داخل شرکت نشده اند میماند برای دوره بعد و آن وکیل که آمد و مدلل کرد که عده شان بیش از آنست که معروف است و ثابت کرد که آنها دو وکیل باید داشته باشند آنوقت بسته بصوب مجلس است مجلس یاری خواهد داد یا وکیل ارمانه را متقاعد خواهد کرد لیکن امروز یوسف خان میرزا یانس را باید بنمایند گوی کل ارمانه ایران پذیرفت و جای هیچگونه تردید هم نیست.

رئیس - عجالتاً موضوع بحث انتخابات یوسف خبان میرزا یانس است اما اینکه یک نفر وکیل داشته باشند یا حق انتخاب دفتر وکیل به آنها داده شود موضوع بحث نیست حالا چون در این باب گمان نمیکنم مغاللی باشد خوب است رأی بگیریم.

حاج شیخ اسدالله - بنده این مطالب را قبول دارم که اکثریت وقتی پیدا شد آن وکیل وکیل تمام ارمانه خواهد بود الا اینکه میخوانم عرض کنم که مرکز زاجرا در آذربایجان قرار داده اند و حال آنکه مناسبت با مرکز طهران است بیشتر است و دیگر اینکه میخوانم عرض کنم در این صورتی که فرستاده اند بنده اینم آن صورت در آنجا باشد یا نباشد آنها وقتی و امین کرده اند برای آنکه نماینده آنها حاضر شود چنان ساقط شده است با اینکه فقط همین را می نویسند که آنها هم برای خودشان را دادند و قبول به ارمانه طهران کرده اند آیا دیگر وقت معینی برای آنها معین نکرده اند که آنها حاضر شوند این تفصیلی که مطابق قانون نظامنامه انتخابات در زمان میخوانم بنده اینم معینتر است که اینچنین نوشته است با اینکه بمجرد اینکه طول کشیده است و خبری نرسیده است و آنها هم این یک نفر را انتخاب کرده اند این دو مطلب را میخوانم سؤال کنم.

افتخار الواعظین - بنده اینجا میخوانم با آوری کنم برای آقایان نظامنامه داخلی را که بعضی مذاکرات که آن روز در اینجا نوشته است با اینکه بمجرد از ملل متوجه در نظامنامه یک نفر نماینده حق داده اند و گویا در زیرش نوشته است که بتعمین وزارت داخله یعنی اگر وزارت داخله لازم دانست که از یک نفر

بیشتر به آنها حق بدهد عرض میکنم در این رایورت دو مسئله است که نباید داخل هم کرد و به چه وجه این دو مسئله راجع بهم دیگر نیست یکی اینکه این ملت ۲ نفر وکیل انتخاب دارند و این اصلاً از مذاکرات امروزه خارج است آن یک مذاکره ای است که در موقع تغییر نظامنامه باید بشود یا آنکه اگر وزارت داخله لازم دانست لایحه ای در این باب پیشنهاد می کند و اما در باب انتخاب یوسف خان میرزا یانس که فرمودند چرا مرکز حوزه را آذربایجان قرار داده اند و در طهران قرار داده اند عرض می کنم در نظامنامه انتخابات اصلاً از برای ملل متوجه مرکز به چه وجه معین نشده است و مانع است بگوئیم چرا ارمانه مرکز حوزه انتخاباتشان را تبریز قرار داده اند و اصفهان قرار داده اند این یک امتیازی است که با خود آنها است می خواهند بیرون اصفهان انتخاب می کنند می خواهند می روند تبریز یا می آیند در طهران انتخاب می کنند و الا در نظامنامه انتخابات مرکز حوزه برای ملل متوجه معین نشده است و اما اظهاری که در باب رایورت کردند گویا ملتقت مفاد این رایورت شبهه نشده اند پس از آنی که در نظامنامه یک مرکز حوزه انتخاب معین نشده باشد ملاحظه کثرت نفوذشان در آذربایجان آمده اند شروع بانخابات کرده اند بعد ارمانه اصفهان و ارمانه سایر بلاد هم اطلاع داده اند که شما هم شرکت کنید در انتخاب و رای دادن آنها به این علت که ما خودمان انتخاب یک نفر نماینده مستقل داریم امتناع از شرکت کرده اند وقتی که آنها شرکت نکرده اند در این انتخاب پس حقوق آنها در این دوره از بین می رود بجهت اینکه باید رای بدهند نداده اند برای یک حرف خارجی و در مرکز حوزه که تبریز بوده است آنها انتخاب شده است و به اکثریت یوسف خان میرزا یانس را انتخاب کرده اند و انجمن ابالتی آذربایجان و ابالت آن جا هم تصدیق کرده اند و اعتبار نامه را هم شبهه تصدیق می کند پس شبهه اول و انجمن و ابالت آذربایجان هم تصدیق می کنند و مجلس شورای ملی باید رای بدهد ولی آن مذاکرات ثانوی از بحث مذاکره این رایورت و مذاکرات امروزه ما خارج است.

رئیس - رای می گیریم بر رایورت شعبه اول (جمعی اجازه نطق خواستند و گفتند مذاکره کافی نیست).

رئیس - رای می گیریم بر این که رأی بگیریم یا خیر - کسانی که موافقت در اینکه رای بگیریم قیام نمایند.

(اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد)

رئیس - رای می گیریم مطابق شبهه اول بر صحت نمایندگی یوسف خان میرزا یانس برای کل طایفه ارمانه کسانی که تصدیق می کنند نمایندگی یوسف خان میرزا یانس را قیام نمایند.

(اغلب قیام نمودند و با اکثریت تصویب شد) رایورت کمیسیون بودجه از قرار ذیل قرائت شد: چندی قبل ورته مرحوم حسام الاسلام عرض

حالی به مجلس داده و از حال یریشانی و استیصال خود شکایت کرده بودند از وزارت مالیه تقاضا شد که در خصوص ورته و استیصال آنها تحقیقات نموده و در ضمن عقیده خود به مجلس پیشنهاد نماید در جواب لایحه ای رسیده مبنی بر اینکه از مرحوم حسام الاسلام سه اولاد ذکور صغیر و یک عیال باقی مانده که از قرار مذکور گذران آنها ترتیب خوشی ندارد چون سه اولاد آن مرحوم صغیر و موقع تحصیل و تربیت آنها است من باب امر میشت و خرج تحصیل وزارت ماهی بیست تومان که سالی در بیست و چهار تومان باشد در حق آفتاب آن مرحوم پیشنهاد می نماید.

کمیسیون بودجه نظر بخدمات مرحوم حسام الاسلام وکیل خراسان در راه مشروطیت و ملاحظه استیصال آن مرحوم تصویب می نماید که ماهی بیست تومان را بتقسیم ذیل در حق سه پسر و یک نقر عیال برقرار نمایند پسر سه نفری پنج تومان عیال یک نفر پنج تومان.

حاج وکیل الرعایا - چون در ضمن مذاکرات گذشته بعضی اظهارات شد که کمیسیون بودجه بعضی مخارجی را که وارد کرده اند شاید مخالف با طبیعت بعضی باشد بنده عرض می کنم که بعضی مخارجی را که نمی شود نداد آنها است که اگر عیالات مملکت کم باشد زیاد باید داد اینها همان آنها است یعنی ترتیب مملکت داری لوازماتی دارد که اینهم در عرض آنها است از این جهت عرض می کنم که کمیسیون بودجه هم شاید به تکلیف خودش عمل نکرده است و عرض می کنم اگر چه بنده اطلاع دارم آنقدر مخارجی که تا امروز در این مملکت شده است وزارت مالیه یول بوده و داده است نه آنکه برای اینکارها استعراض کرده باشد اگر وقتی که صحبت استعراض بشود شاید برای یک کارهای مهمی باشد که دولت در نظر گرفته است و بعضی اصلاحات را لازم میدانند و لیکن برای اینگونه مخارج هیچ اطلاع نداریم و مجلس هم بی اطلاع نیست که استعراض کرده باشد و آنقدر کمی نداریم.

صدرالعلماء - مرحوم حسام الاسلام خدمتانی را که به اساس مشروطیت و همچنین به اساس شرع مقدس کرده است زحماتی که کشیده است و سمت نمایندگی از طرف خراسان به سرانیده و لیکن طوری نشد که به این شرف نایل شود بنده کمتر از بعضی ها که اسم برده می شود و مستمریات زیاد در حقشان مقرر می شود نمی دانم و این مبلغ واهم رأی خواهم داد و خیلی هم نواب و صواب خواهم دانست.

مهرزاد الملک - در اینتکه ورته حسام الاسلام وکیل خراسان خیلی باید محل رعایت شوند جای هیچ تردید نیست و البته جای تأسف است که شاید ورته محتاج و یریشان باشند و حس انسانیت ما شاید ما را مجبور می کند که ما این خرج زاهم تصویب کنیم لیکن بنده اساساً می خواهم یک نکته را عرض کنم شاید حسن نوع پرسعی بنده هم برخلاف حسن انسانیت اغلب مجلس نباشد لیکن معذالک مجبورم که عرض کنم که مراعات حال مملکت بر ما واجب تر از اشخاص

است اول باید مراعات حال مملکت را بکنیم اگر زیاده از احتیاجات مملکتی چیزی داریم آنوقت می توانیم از نوع خودمان دستگیری بکنیم و چیزی در حق آنها تصویب کنیم علی الخصوص حقوقی که از طرف دولت در حق اشخاص معین می شود افلا آن اشخاص باید دارای یک شرایطی باشند که به آن سمت شناخته شوند آنها و کالت یا خدمت بشریت مقدس نمی تواند جهت این باشد که در باره ورته یک حقوقی برقرار شود اگر این مسئله اسباب این بشود که ما برای آنها حق منظور بداریم آنوقت باید تصور کرد که مالیه این مملکت سهل است مالیه تمام ممالک هم کفایت نخواهد کرد که در حق آنها مستمریات برقرار کنیم بجهت اینکه باید در حق ورته تمام و کلاء حقوق معین شود اول باید تصور شود دولت اینقدر قوه و قدرت دارد که این قبیل چیزها را بدهد یا ندارد و حال آنکه ما میدانیم ندارد و نمی تواند از عایدی خودش به ادا ذات خودش یول بدهد و اینکه آقای حاج وکیل الرعایا گفتند که این قبیل چیزها مصارف مملکت را سنگین نمیکنند بنده تصویب نمیکنم در صورتی که ما سابق بر این اینقدر خرج نداشته باز کسر محل داشتیم تا چه رسد که این قبیل مخارج و خورده خورد ها را جمع کنیم مبلغ گزافی میشود و متفاسح و عیالات این مملکت هم چندان تفاوت نکرده است تماماً بگوئیم یک مبلغ عایدی در مملکت پیدا شده فقط حسن نوع پرستی خودمان دست ما را بگیرد و راهنمای ما بشود که آنوقت ما بتوانیم این نوع حقوق را تصویب کنیم و به او بدهیم مالیه مملکت و خزانه دولت قلب ندارد و نمیتواند ملاحظه کند که فلان کس چیز ندارد و باید به او چیز داد اگر اینطور باشد آنوقت ما باید تمام فقرای مملکت را چیزی بدهیم ما اگر چیز داشته باشیم برای احتیاج مملکت و امروز هر چه پیدا بکنیم اگر تمام را خرج زیاد کردن قوای مملکت بکنیم هنوز کم است و بنده شخصاً با کمال تأسف اگر چه ورته مرحوم حسام الاسلام محتاجند چون نظرم از طرف دیگر اینست که ایران محتاج تر است بیول این مبلغ را تصویب نمی کنم.

آقای میرزا احمد - بنده موافقم با آقای مهرزاد الملک و خواهش میکنم هر یک از نمایندگان از سابقه احوال مرحوم حسام الاسلام بفرمایند تا متقاعد شویم.

دکتر علی خان - بنده موافق هستم و از آن جهت چون شاید از بعضی عرایض همچو استفاده کنند که موافق نیستم با اینجهت آبداه عرض میکنم که با آقای مهرزاد الملک موافق نیستم و موافقم با رایورت کمیسیون ولی عرض می کنم که اگر یک وقتی مذاکراتی میشود نباید حمل با عراض شخصی شود به چه وجه راجع با عراض شخصی نیست بنده در باب مذاکراتی که در باب سردار و سالار ملی شده عرایض کردم و آقای میرزا مرتضی قلیخان بعضی اعتراضات بنده کردند و اگر چه بنده اجازه خواستم رفع سوء تفاهمی که از عرایض بنده کرده بودند بکنم ولی

آقای رئیس اجازه ندادند خواستم که یک مطلبی که گفته میشود نباید حمل بر اغراض شخصی بشود و اینکه می فرمایند عبارات را بکطوری ادا کنند که سوء تفاهمی نشود بنده عرض میکنم خوب است طوری گوش بدهند که بفهمند و سوء تفاهم نکنند اما یک مطلبی را اینجا خواستم جواب بدهم و آن این بود که آقای حاج وکیل الرعایا فرمودند که میدانم بقدری که مملکت این پولها را بدهد یول هست و مملکت می تواند این نوع مخارج را تحمل کند ولی بنده عرض می کنم که اگر عرض ایشان وزیر مالیه مملکت این حرف را میزد مادر کمال آسودگی می توانستیم اطمینان پیدا کنیم بر خلاف وزیر مالیه سابق که یک بودجه موقتی آورد اینجا تخمیناً یک مبلغ گزافی کسر داشت.

حاج شیخ علی - حسام الاسلام که اصلاً طهرانی بودند بعد از دست استبداد متواری شدند بخراسان و قریب یک سال در آنجا فراری بودند و قریب یک ماه مریم بودند گویا در طهران هم بصدمانی مبتلا شدند و از آن صدمات شهید شدند و میشود ایشان را یکی از شهدای راه حریت محسوب داشت و در خراسان هم آنچه از دستشان بر میآید درباره بیداری ملت کوتاهی نکردند سفرها کردند سرخس رفتند در جز رفتند نطقها کردند به کلات رفتند در این راه زحمت ها کشیدند می توانم عرض کنم جمیع احساسات اهالی خراسان از نطقهای ایشان و از منبر ایشان بود این آقایان خوب بود در آن وقتی که سالی سیصد تومان و یا نه صد تومان بجهت بیکر دهنده در حق سایر شهدا این راهم منظور میباشند ورته مرحوم حسام الاسلام را خیلی بیشتر از این باید رعایت کرد و ما از این ماهی بیست تومان تامل داریم اگر درست از شرح حال او بخواهید مطلع باشید آقایانی که مستحضرنند بیایند اینجا و عرایض خودشان را بکنند.

عمین السلطنه - این ماهی بیست تومان را بنده در حق ورته مرحوم حسام الاسلام زیادتی دانم و بنده شخصاً رای میدهم که زیاده از این هم باشد ولی این لایحه وزارت مالیه را تصویب می کنم از برای اینکه یک مطلبی است که ما گویا فراموش میکنیم و آن اینست که قانون متوقیات همراه مبلغ زیادی عاید مالیه دولت میکند و همانها را ممکن است محل قرار داد برای آنها و بنده تعجب می کنم از آقای مهرزاد الملک که این ماهی بیست تومان را میفرمایند تحمل شدنی نیست در صورتی که اگر زیادتر میشد شاید جزء مخارج متحمل شده باشند و علاوه حق شناسی مرحوم حسام الاسلام که جزء مجاهدین واقعی بوده و اشخاصی که خودشان را فدا کردند از برای پیشرفت این اساس یکی از آنها مرحوم حسام الاسلام بود و بواسطه آن صدمات وارده مسلول شد مورد و از این جهت عرض میکنم در مقابل حقوق شناسی اگر چه خزانه دولت قلب نداشته باشد ولی باید حقوق دانی نمود یعنی خوبی را نباید خوبی جزا داد و بدی را بدی و گمان میکنم که خزانه دولت در این موقع یک قلب خوش داشته باشد و این ماهی بیست تومان را باید تصویب کرد و زیاده بر این محتاج نیست.

رئیس - در این باب هم رای میکنیم بمذاکره کافی است.

سلیمان میرزا - این مطلب که راجع به کمیسیون بودجه است گویا یک مطلب مشکلی نباشد که لازم به این قدر مذاکره باشد آقای حاج شیخ علی هم بیانات لازم در این باب کند زیرا که از تاریخ تولد شروع کردند تا تاریخ وفات در هر صورت مرحوم حسام الاسلام ازو کلای خراسان بودند و همه میدانند و تصدیق دارند دیگر لازم نیست که ده نفر و کلای خراسان تصریح کنند که وکیل خراسان بوده و این بیست تومان که تقاضا شده است مطابق آنچه که وکلای خراسان تصریح کردند بوده است حالا اگر اکثریت مجلس تصویب میکنند فانوی است و اگر رد میکنند مردود است و در این موقع تکرار میکنم این مطلب را باز فراموش میکنند که در موقع تعدیل بودجه یعنی همان بودجه مجلس سنا هیچ در آن حق ندارد و باید در نظر داشته باشیم که مادر آنوقت بدون ملاحظه هیچ کسی اگر مخارج زیاد بر اینها داشته باشیم و نظر با آنوقت تصدیق کرد که ما هیچ در نظر نداشته باشیم و همیشه باید رعایت الاهم فالاهم را بکنیم از آنها مقداری را کم بکنیم تا تعدیل بودجه حاصل شود پس زود تر رای بگیریم و اکثریت بهر چه رای داد رفتار کنیم.

افتخار الواعظین - بنده عرض میکنم این ماهی بیست تومان که برای ورته مرحوم حسام الاسلام تقاضا شده است نه آن است برای آنکه وکیل بوده است تقاضا شده است بلکه برای اینکه چون شهید راه حریت ایران بوده است مثل مرحوم یحیی میرزا و ورته مرحوم یحیی میرزا که اگر چیزی بآنها داده شد نه برای وکالت بوده بلکه بهمان جهت شهادت در آزادی بوده است و ورته مرحوم حسام الاسلام هم برای وکالت خراسان چیزی داده نمی شود بلکه چون از شهدای راه حریت و مشروطیت ایران بوده است و ورته او امروز بلا تکلیف مانده است بر مجلس شورای لازم است که رای بدهند و تصویب بکنند و البته هر چیزی که باید بدهند کسی منکر نیست و باید آقای افتخار الواعظین در نظر داشته باشند که بنده کسی بودم که درباره ورته اخوی خودم هم رای ندادم مالیه مملکت ما چنانچه آقای معاضدالسلطنه فرمودند باید صرف اسلحه و قشون شود و علت این که مملکت قشون ندارد این است که قشون ماحقوق ندارد این همه اینجا هیاهو میکنم که سرحیات قشون لازم دارد باین دقت قلبها که بفرمایند آقای معین السلطنه باید خزانه دولت را بورتها و اگذار کنیم با اینکه ما یک بودجه کمی داریم آن اغراق مجاهدین واقعی بوده و اشخاصی که خودشان را فدا کردند از برای پیشرفت این اساس یکی از آنها مرحوم حسام الاسلام بود و بواسطه آن صدمات وارده مسلول شد مورد و از این جهت عرض میکنم در مقابل حقوق شناسی اگر چه خزانه دولت قلب نداشته باشد ولی باید حقوق دانی نمود یعنی خوبی را نباید خوبی جزا داد و بدی را بدی و گمان میکنم که خزانه دولت در این موقع یک قلب خوش داشته باشد و این ماهی بیست تومان را باید تصویب کرد و زیاده بر این محتاج نیست.

رئیس - رای میکنیم بر رایورت کمیسیون کافی است.

بوده ماهی بیست تومان در حق ورثه مرحوم حسام الاسلام تصویب کرده اند - کسانی که تصویب میکنند ورقه سفید خواهند دادند .
(اوراق رای اخذ و آقای حاج میرزا رضاخان استخراج آراء نمودند) .

معاضد الملک - عده حضار (۶۷)

ورقه سفید علامت قبول (۲۳) ورقه آبی علامت رد (۶) امتناع (۳۸)

اشخاصی که تصویب کرده اند :

- محمد هاشم میرزا - متین السلطنه - آقامیرزا ابراهیم خان - آقامیرزا مرتضی قلیخان - حاجی آقا - دکتر امیرخان - آقا شیخ حسین یزدی - آقا میرزا محمد صادق - حاج شیخ رئیس - صدر - العلماء - حاج محمد کریم خان - معتمدالتجار - دکتر علیخان - حاج وکیل الرعایا - حاج شیخ علی - خراسانی - دکتر رحیدر میرزا - آقا محمد بروجرودی - افتخار الواعظین - مستشارالدوله - دکتر حاجی رضاخان - ادیبالتجار - لواءالدوله .

کسانی که رد کرده اند :

- سلیمان میرزا - آقا شیخ ابراهیم زنجانی - حاجی شیخ اسدالله - آقامیرزا داودخان - آقامیرزا رضاخان نائینی - ضیاءالملک .

رئیس - نتیجه بدست نیامد .

آقا شیخ حسین یزدی - آقایان می

گویند که برای سرباز و حفظ ثغور مملکت که اهم است ما باید حقوق بدهیم و ایندقیقه را ملتفت نمیشوند که ما جنک باخارجه نداریم این قوا در سرباز و غیره را برای داخله میخواهیم این جور کار کردن ها و این قبیل حقوق دادن ما اقبال بقدر خرج دادن صد نفر با که هزار نفر سرباز برای اسکاات داخلی مافایده خواهد داشت مرحوم حسام الاسلام کسی بود که خیلی طرف توجه بودند نمی خواهم در حق او میالفه کنم همه کس او را می شناسند قدری ملاحظه کنید که نظر مبادی عالی به چه چیز است اگر چه بدبختانه این و کلامی عالی به راه نمی شناسد چه برسد به مرحوم حسام الاسلام خدمتی که مرحوم حسام الاسلام بمشروطیت کرد بیش از خدمات مرحوم ملک المتکلمین و سید جمال است گویا هر منصفی تصدیق کند که آن مرحوم در مقابل آنها خدمت بمشروطیت کرده است مات اود مردم بیشتر مؤثر بود شخصی بوده جامیرفت نطق میکرد منبر میرفت چون موقوف بموم ناس بود خیلی کلماتش مؤثر بود خدای من شاهد است که او بواسطه انجام نگرتن مشروطیت دق کرد بیست تومان در حق ورثه او خیلی کم است و بعقیده بنده تخریب مشروطیت است بنده پیشنهاد میکنم که درسی تومان رای بگیرند و انشاء الله رای هم میدهند مقام حسام الاسلام فوق این مقام است .

رئیس - اگر قبول نشده است این رایورت

ردم نشده است حالا تصور میکنم که بهترین است بگذاریم برای یک موقع دیگری که باز در این رایورت رای خواهیم گرفت و آقایان هم یک قدری تحقیقات خواهند کرد و اذمانشان حاضر برای دادن رای خواهد شد .

رایورت شعبه اول بعبارت ذیل قرائت شد :

بتاریخ شنبه ۲۳ ذی قعدة ۱۳۲۸ - رایورت

از شعبه اول بمجلس مقدس شورای ملی .
شعبه اول در تحت ریاست آقای میرزا محمدعلی خان تربیت نایب رئیس شعبه در تاریخ ۲۳ ذی قعدة سه ساعت بفریب مانده با حضور جنابان آقای هشترودی و آقا شیخ رضا و آقای تربیت و آقای مرتضی قلیخان بختیاری و آقای دکتر امیرخان و آقای آدینه محمد خان و آقا سید عبدالعزیز بروجرودی و ادیبالتجار و آقای کاشف منعقد و به اعتبارنامه آقای حاجی محمد صادق علی زاده نماینده آذربایجان رسیدگی و مذاقه شده که از طرف ایالت جلیله و امضای انجمن ایالتی آذربایجان راهم داراست لهذا شعبه اول بانفاق آراء تصدیق صحت و کالت جناب حاجی محمد صادق علی زاده را برای آذربایجان کرده در صورتی که ملاحظاتی نباشد رای می گیریم .

(گفته شد ملاحظاتی نیست) .

رئیس - رای می گیریم به رایورت شعبه اول کسانی که صحت نمایندگی آقای حاجی محمد صادق را تصدیق میکنند قیام نمایند .
(با اکثریت تصویب شد) .

رئیس - جلسه آتیه سه شنبه و دستور آن از اینقرار است :

رایورت کمیسیون بودجه در باب آقا زاده مرحوم آیت الله طهرانی - رایورت کمیسیون داخله راجع به تجزیه بلوچستان از کرمان - شور ثانوی قانون دیوان محاسبات - طلاشویی کوه زرمه جزو دستور است (مجلس سه ربع از شب گذشته ختم شد) .

جلسه ۱۸۴

صورت مذاکرات روز شنبه ۲۶ شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت قبل از فروب آفتاب بر ریاست آقای ذکاء الملک منعقد گردید .

آقای معاضد الملک صورت مجلس روز شنبه ۲۳ راقرائت کردند .

(غائبین جلسه قبل)

(بدون اجازه) - حسینعلی خان - سید هار اعظم .
(با اجازه) - آقا شیخ محمد - معین الرعایا - میرزا علی اکبرخان دهخدا آقایانیکه سر وقت حاضر نشده اند . حاج سید نصرالله - مستشارالدوله - ممتازالدوله و حیدر الملک - آقامیرزا احمد - هشترودی - آقا شیخ رضا - معتمدالتجار - وکیل الرعایا - حاج مصدق الممالک - ابوالقاسم میرزا - آقا سید حسین اردبیلی - آقا شیخ ابراهیم زنجانی - محمد هاشم میرزا - کاشف - افتخار الواعظین - سلیمان میرزا - آقا شیخعلی - لواءالدوله - آقامیرزا ابراهیم قمی - حاجی آقا محمد - حاجی میرزا رضاخان .

مریض - وکیلالتجار - آقا سید زین العابدین .
رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی اگر هست بفرمائید .

حسین علیخان - بنده روز شنبه بواسطه کسالتی که داشتم نتوانستم بمجلس حاضر شوم و صبح دیواکت بمجلس فرستادم یکی خدمت آقای رئیس یکی بکمیسیون بودجه و رسید هر دو را برای بنده آوردند با وجود این می بینم که بنده را جزء غائبین بی اجازه نوشته اند .

کاشف - بنده نمی دانم موقع مقرر را چه وقت می دانید بنده روز شنبه سه ساعت بفریب مانده حاضر

بودم مع ذلك بنده را جزو دیر آمدگان مینویسند .
ارباب کیخسرو - اجازه آقای حسنعلی خان به اداره مباشرت از هیئت رئیسه نرسیده است معلوم می شود در هیئت رئیسه مانده والا جزو غائبین بی اجازه محسوب نمی شدند .

اسدالله خان - بنده می بینم هر روز در موقع خواندن صورت جلسه قبل اشخاصی را که غایب مینویسند یکی یکی برمیگزینند و اعتراض می کنند معلوم میدارند که غائب نبوده اند و مقداری وقت مجلس را تلف میکنند خوبست مقرر فرمائید من بعد نمایندگان که در اطاق تنفس هستند صورت حاضر و غائب خوانده شود هر کس اعتراض دارد اظهار کند که بمجلس می آید وقت مجلس تلف نشود .

آقامیرزا ابراهیم خان - دو فقره استیضاح است خوانده میشود بعبارت زیر قرائت شد :

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی شیدالله ارکانه - بنده در خصوص اوضاع ملایر و تویسرکان و نهاوند و عراق که تا کنون حکومت بروجرودارستان معین نشده و از طرف حکومت ولایات ثلاث اقدامی در اصلاحات نمی شود استیضاح دارم مقرر شود اطلاع بدهند که برای جواب حاضر شوند .

حاج مصدق الممالک

به مقام رئیس دارالشوری دام اقباله - این بنده در باب ابقای اجودان باشی رئیس نظام خراسان با آن تعدیات از وزارت جنگ استیضاح خواهم داشت .

(افتخار الواعظین)

رایورت کمیسیون بودجه بتاریخ ۷ شهر شوال ۱۳۲۸ .

کمیسیون بودجه بتاریخ فوق منعقد ولایحه آقای رئیس الوزرا قرائت شد دایر بر اینکه محض اظهار قدر شناسی و تشکرات از خدمات مرحوم سرور علین آرامگاه آقای حاج میرزا حسین حاج میرزا خلیل هیئت وزراء صلاح می دانند که در این موقع که جناب مستطاب شریعتمدار حجة الاسلام آقای آقا شیخ محمد تقی نجل ایشان از نجف اشرف بطهران تشریف آوردند و در شرف معاودت هستند اگر تصویب شود غیر از خالصجات اطراف طهران محلی که عایدی آن در سال معادل دوهزار و پانصد تومان باشد بملکیت بایشان واگذار شود که عوائد آن بمصارف بازماندگان آن مرحوم برسد کمیسیون پس از مذاکرات و اگذار کردن ملک را صلاح ندانسته و این طور صلاح میدانند که هیئت وزراء هر مبلغی را صلاح می دانند در ضمن بودجه کل که بمجلس پیشنهاد می شود منظور داشته و پس از تصویب بودجه کل منظمأ بایشان عاید دارند .

ارباب کیخسرو - خیلی عجب است که از طرف وزراء که يك پیشنهادی که میشود بدون هیچ تعیین موضوع بطور ابهام پیشنهاد می کنند بنده به در این خصوص بلکه کلیه عرض میکنم باید بوزراء فهمانند که مطالبی را که بمجلس پیشنهاد می کنند بطوری باشد که اسباب تعطیل و تضيیه وقت مجلس نشود باید مطلب بطور وضوح نوشته شود و اینکه کمیسیون نوشته است که در ضمن بودجه کل يك چیزی تصویب شود بنده نمی دانم این را بطور کرده اند که از مجلس بگذرد مجلس از روی کدام مأخذ رای بدهد ممکن بود يك چیزی را تصویب کنند و مجلس رای بدهد چنانچه